overgang tot Israel, toch eerst ten volle door, toen het Proselytisme van achteren slechts de eerste stap bleek te zijn om den gewezen Heiden alsnu uit Israel ook tot den Messias over te leiden, en alzoo in de Kerk van Christus de hooge plaats te doen vinden, die in de Synagoge wel als geprofeteerd, maar toch nog geenszins bereikt was. En eerst toen aldus deze gewezen Heidenen in de schare der geloovigen voor den Messias neder knielden, had zich het schijn-Proselytisme, als eerste schrede, in de volle toebrenging opgelost.

Dr. A. K.

„Laat af van toorn."

Laat af van toorn, en verlaat de grimmigheid; ontsteek u niet, immers niet om kwaad te doen.
Psalm XXXVII: 8.

De indruk, die zich zoo vaak opdringt, alsof alle toorn uit den Booze zijn zou, kan niet ernstig genoeg worden weerstaan. In die voorstelling toch spreekt zich niet anders uit, dan een geheel onware zoetsappigheid, die straks, als het eigenbelang schade lijdt, of de eigen eer geknakt wordt, aanstonds vlak in haar tegendeel omslaat. Vooral in den bangen oorlog, die deze vier jaren lang alle natiën gekweld heeft, sprak zich dit zoo overduidelijk uit. Telkens en van allen kant werd op vrede, op zoen en vergevingsgezindheid aangedrongen, en als dan ten slotte zou worden toegetast, bleek er niets dan bitterheid in de algemeene stemming te heerschen, en was er van een verzoening die de geesten saam kon binden, van verre geen sprake. Wat ook nu weer de geesten beheerscht, is een geprikkeldheid, die op niet anders dan op eigen eere en winste bedacht is, en van een geest der verzoening is anders dan in schijn en bij name geen sprake.

Het is en blijft van allen kant een steeds hebzuchtig aandringen op eigen winste en voordeel. En als 't er dan op aankomt, om dien nieuwen toestand vast te leggen, dan hoort men van allen kant eerst wel niet anders dan 't gefluister van vrede en volkerenliefde, maar zoodra men van den schijn in 't woord tot de uitvoering van zijn denkbeelden en daden wil komen, blijkt een ieder niet anders dan op eigen voordeel bedacht te zijn, en uit zich niets dan bitterheid en jaloerschheid, tenzij men aanstonds zijn winste bezegelen kan en zijn voordeel kan vastleggen. Zoo is het bij de volkeren in hun onderlingen wedijver, zoo is het bij de onderscheiden personen, zoodra verlies hen bedreigt, of een gehoopte winst hun dreigt te ontgaan. Van alle zijden is men in den meest letterlijken zin op niet anders bedacht, dan om van de onstuimigheid die èn het wereldleven èn het nationale leven beheerscht, ten eigen profijte *gebruik* en desnoods *misbruik* te maken. Wat thans uitbrak was letterlijk niet anders dan een wereldstrijd van het meest hebzuchtig egoisme, om geheel den toestand van het wereldleven zóó om te zetten en, kon het, in zijn tegendeel te verkeeren, dat men zelf er het hoogste profijt uit kon trekken. Ziet men hierbij nu af van verzet, wijkt men en geeft men toe, zoo blijft het vrede; maar gist dan uit de diepste lagen van 't hart het bedreigde egoisme op, dan ontziet ten slotte niemand iets, dan waagt men er alles aan om eigen lust en verlangen te bevredigen, en is 't één golving van toorn en bitterheid, die onder de standen, onder de levenskringen, en onder de enkele personen uitgaat.

Nu mag hierbij gelukkigerwijze in één uitzondering geroemd worden. Niet alsof de belijders van den Christus van dit gif onzer eeuw vrij bleven. Laat ons toch oprecht zijn, en 't eerlijk weg belijden, dat, helaas, maar al te vaak ook belijders des Heeren aan dezen toorn van de zelfzucht toegeven. Ze doen 't niet zoo openlijk, niet zoo driestweg, maar toch komt 't maar al te dikwijls van achteren uit, hoe bij de bewegingen van socialen aard die op eigen voordeel doelen, niet weinigen ook uit hun kring meê uitglijden, die toch aan 's Heeren nachtmaal den vrede zochten. Ook bij velen van hen komt, als 't eigen voordeel te na bedreigd wordt, maar al te vaak en al te spoedig een sociale toorn op, en dan leent men er zich soms o, zoo grif toe, om met de hebzucht der onheiligen meê af te dolen. En als ge dan in stillen kring den toon beluistert, waarin ook onder Christenen soms over die sociale belangen gesproken wordt, dan hebt ge u keer op keer te bedroeven over den hebzuchtigen geest die ook in Christelijke kringen nog achterbleef. De manier waarop men zich dan uitlaat over den socialen toestand, en over hen die dien toestand beheerschen, is dan vaak ook onder Christenen zoo bitter en zoo in toorn lucht zoekend, dat van alle heiliger neiging afstand schijnt gedaan te zijn, en het voorbeeld van den wereldling den Christenen in zijn verbittering meêtrekt. Van liefde en toewijding is er dan geen sprake meer, 't is dan al op eigen voordeel en eigen machtsvertoon bedacht. Breed meet dan de één gestadig de schuld van den ander uit. Het wordt een gestadig in toorn uitvaren van groep tegen groep, van stand tegen stand. En straks verheft men zich er dan op, dat men den moed had, het aldus zonder sparen voor de belangen van zijn eigen stand tegen al wie hooger stond op te nemen.

Één uitzondering bleef, Gode zij dank, onder Christen-patroons en Christen-werklieden hierbij nog heerschen, en die één uitzondering redde ons. Bleek het toch, dat niet alleen eigen belang, maar dat ook de eere Gods in het gerezen geding betrokken was, dan traden ijlings de belijders van den Christus terug, dan deden ze niet mede, dan verzetten ze zich veeleer, en namen ze het als één man saam voor de eere van God en zijn Woord op. Men zag dit keer op keer zoowel bij de enkele personen als bij de vakverbonden. Zoodra een hooger beginsel in het geding ging gelden, trok men zich terug, en gevoelde de dringende behoefte, om zich als Christenen te vereenigen en saam voor de eere van God en zijn Woord pal te staan. Er moest worden afgelaten van toorn waar eeniglijk ons eigenbelang in 't spel was, en daarom dan mochten we aan den opwellenden toorn geen voet geven. Doch bleek dat 't niet om 't eigenbelang, doch om de eere Gods en om de eere van zijn Woord ging, dan leefde in 't hart van elk Christen aanstonds de heilige toorn op tegen het Godverzakend streven en bedoelen, brak men met wien geen saamgaan langer geoorloofd of denkbaar was, en stond men als Christenen saam tegen de zinlijke hebzucht en de Godvergetenheid over. Zoo was het dan eenerzijds een berweren van allen toorn, die uit eigen hebzucht opvlamde en eigen zelfverheffing 't hoogst stelde, maar dan ook anderzijds, en vlak daartegenover staande, een krachtig doen doorwerken van den heiligen toorn in 't hart, zoodra 't bleek te gaan om de eere Gods, waar men anderzijds eeniglijk op eigen voordeel en eigen eere bedacht, naar God niet vroeg, en enkel aan eigen bitterheid toegaf.

Van een veroordeelen van *allen* toorn kan daarom geen sprake zijn. Zich een God zonder toorn tegen het onheilige te denken, is een schuldig wegwerpen van de Majesteit des Heeren, en de H. Schrift prent 't ons dan ook telkens opnieuw in, hoe ook nu nog de Majesteit van onzen God te na komt, wie zich een God denkt, die uit louter toegeeflijkheid van het toornen tegen het demonische en zondige zou aflaten. Als kinderen onzes Gods, als dienstknechten en dienstmaagden van onzen Heere, zijn daarom ook wij steeds geroepen, den heiligen toorn van ons hart te laten uitgaan tegen al wat in ons zelf, bij anderen, of in het woelen der wereld aan de eere van onzen God te kort doet. Wie dien toorn niet kent, dien toorn niet gedurig in zijn hart voelt opkomen, en dien toorn niet telkens ook bij anderen wakker roept, toont geen drang te gevoelen, om boven alles de eere van zijn God te handhaven.

Wat de Psalmist ons toeroept: »Laat af van toorn« mag daarom nimmer op het toornen wegens schending van Gods eere, worden toegepast. Waar de eere Gods wordt aangerand, moet veeleer een heilig gevoel van toorn zelfs onmiddellijk in ons opleven, en zou het *tegen* ons getuigen, zoo we den gloed van dien toorn in elkanders hart poogden te blusschen. Doch toont nu het gemeene leven u, hoe gedurig en hoe als van zelf bij maar al te velen de toorn zwijgt, waar 't om de eere Gods gaat, en daarentegen zoo scherp en zoo bitter kan opwellen, waar eeniglijk eigen belang en eigen eere in 't spel is, daar kan ons niet ernstig genoeg het woord van den Psalmist worden ingefluisterd: »Laat van den toorn die u maar al te vaak ter wille van eigen eere of ter wille van persoonlijk belang prikkelt, toch af.« Laat van dien toorn af en verlaat de grimmigheid, zooals de Psalmist 't ons op 't harte bindt. Verscherp den toorn van uw woord tegen een ieder, die de eere van uw God te na komt, maar laat af van dien licht prikkelenden toorn, die eeniglijk opwelt uit eigen gevoeligheid en eigen eerzucht.

Dr. A. K.

Amsterdam, 4 September 1919.

In zeldzaam schoone pracht nam de zomer, die zoo kil en koud inzette, van ons afscheid. Het is alsof de Septembermaand ons vergoeden wilde, wat we in Juli aan zonnelicht en zonnewarmte te kort kwamen. Toen, bij den aanvang van den zomer, volgde regenvlaag op regenvlaag, brak de zon nauwelijks door de wolken heen en daalde de temperatuur soms zoo laag, dat men naar de koesterende warmte van den haard verlangde. En thans, nu de zomer ten einde spoedt, genoten we dag aan dag van een wolkenloozen hemel, goot de zon al haar stralenrijkdom over ons uit en wees de thermometer een warmtegraad aan als schier nooit in September werd bereikt.

Het is wel aan deze sterke afwisseling te danken, dat trots het naderen van den herfst nog zulk een glans van schier ongerepte schoonheid over onze weiden en bosschen ligt uitgespreid. Vooral wie in het buitenland vertoefde, waar de hittegolf zooveel vroeger inzette en alles verwelken en verdorren deed, wordt getroffen, wanneer hij onze lage landen aan de zee met hun getemperd klimaat weerziet, hoe sappig groen onze weiden nog zijn, hoe frisch het loof onzer wouden nog schittert, hoe rijk aan schoon ons Hollandsche landschap is. En er stijgt een toon van dank in het hart op, als men den rijken zegen aanschouwt, dien God de Heere dezen zomer ons volk schonk. De weelde aan ooft doet de takken onzer vruchtboomen schier breken onder hun last. De velden zijn bedekt met kudden van vee, wier aanblik het hart van den landman met blijdschap vervult. De oogst van veldvruchten, ten deele reeds in de schuren opgetast, is zoo rijk, dat alle zorg voor den naderenden winter gebannen worden kan.

En nog dieper wordt die toon, wanneer men in de landen, die zoo zwaar onder den oorlogsdruk geleden hebben, de uitgehongerde bevolking, de verwoesting der dorpen en steden, de ontreddering van heel het maatschappelijk leven heeft gezien en dan de rust en welvaart van ons land aanschouwt. Onze Koningin had wel recht in het koninklijk woord, waarmede zij de nieuwe zitting der Staten-Generaal opende, te wijzen op het voorrecht ons volk geschonken, dat het bewaard bleef voor de rampen van den oorlog, die nu ten einde gekomen is. Want al deed de druk van de sociale ontreddering van heel de wereld zich ook in ons land gevoelen, al was er gebrek aan levensmiddelen en brandstof, al werden we geteisterd door de ernstige krankheden en al moesten onze trouwe manschappen jarenlang de wacht aan onze grenzen betrekken, onze onafhankelijkheid bleven we behouden, geen offers aan geld en bloed werden ons gevraagd om ons vaderland te verdedigen, geen stad of dorp werd door het oorlogsgeweld verwoest en onze levenskracht werd niet gebroken. Zelfs de storm van revolutie, die elders tronen wankelen en vorsten verdwijnen deed, stuitte bij ons volk op de vaste trouw aan Oranje en den eerbied voor het gezag. En al mogen nog wolken dreigen aan den politieken horizon, we gaan met moed en vertrouwen de toekomst tegen, sterk in het goed recht van onze zaak en vertrouwende op de hulpe des Heeren.

Dat ons volk behoefte gevoelde, nu de angstige spanning van zoovele jaren week en de vrede verzekerd was, uiting te geven aan de feestelijke stemming van het hart, is dan ook te begrijpen. Toch zou dit feestbetoon hooger karakter hebben gedragen, wanneer heel ons volk zich vereenigd had om in een plechtige bedestonde God den Heere openlijk te danken voor Zijne bewarende genade. Naar eerst in de pers verluidde, zou daartoe een oproeping van onze Regeering uitgaan tot alle Kerkgenootschappen in ons land. Wat de reden is, dat deze oproeping achterwege bleef, weten we niet. Maar wel doet het ons leed, dat onze Regeering, die een Christelijk karakter draagt, ons volk niet openlijk opwekte om zulk een dankstond te houden. Alleen van haar kon het initiatief uitgaan, waardoor zulk een dankstond een nationaal karakter zou gedragen hebben.

Al bleef echter deze officieele oproeping uit, toch mag dit geen oorzaak wezen voor ons Christenvolk om de weldaden Gods, ons bewezen, niet dankbaar te erkennen. In dagen van benauwdheid en gevaar zijn we van zelf geneigd een bede op te zenden tot God den Heere, omdat we weten, dat Hij alleen ons helpen en bewaren kan. Nood, zegt men, leert bidden. Dan stroomt het volk naar de kerkgebouwen, dan zoekt men het aangezicht des Heeren, dan is er een toevlucht nemen onder de schaduw Zijner vleugelen. Maar het is schier altoos zoo, dat wanneer de nood geweken en het gevaar afgewend is, men vergeet Hem te danken, die ons uitredding schonk. Het woord van den Psalmdichter: vergeet geen van Zijne weldaden, want 't is God, die ze u bewees, mag daarom wel met diepen ernst ons herinnerd worden.

De opening der lessen aan de Vrije Universiteit.

Naar de Academische usantie aan de Vrije Universiteit medebrengt, vond ook ditmaal de opening der lessen op den derden Woensdag in September plaats in eene samenkomst, waartoe Directeuren, Curatoren, Hoogleeraren en studenten waren uitgenoodigd. Bij gebrek aan een eigen Aula, waarvan het gemis bij het wassend aantal der studenten steeds meer gevoeld wordt, vond deze plechtigheid plaats in de zaal der Theologische faculteit. Prof. Dr. F. W. Grosheide, die als pro-rector die plechtigheid leidde, hield daarbij een toespraak, getiteld »Principieel Studeeren", waarin Spr. trachtte aan te toonen, hoe voor studenten zulk principieel studeeren noodzakelijk en mogelijk is. Aangewezen werd, hoe daartoe vereischt wordt kracht van geest, die er op uit is reeds in den studententijd de rechte wetenschappelijke methode te volgen, welke naar beginselen vraagt en van beginselen uitgaat. Studenten kunnen dat doen, door bij hun handboeken naar het uitgangspunt te zoeken, zich af te vragen, tot welke consequenties een beginsel leidt en naar beginselen kritiek te oefenen.

Eindelijk stelde Spr. in het licht, hoe aan de V. U. bij het principieel studeeren de Geref. beginselen de leiding moeten kunnen geven.

Met onverdeelde aandacht werd naar dit bezielende en schoone woord geluisterd, waarna Prof. Grosheide de samenkomst sloot met een gebed, waarin om Gods zegen gevraagd werd over den arbeid onzer Hoogeschool in het nieuwbegonnen Academiejaar.

Een eervolle onderscheiding.

Aan Prof. Fabius viel de eervolle onderscheiding ten deel, dat H. M. de Koningin hem benoemde tot lid van den Raad van State.

Met deze benoeming wenschen we Prof. Fabius van harte geluk. Er ligt in de roeping tot dit hooge staatsambt een erkenning van zijne verdiensten, die niet alleen voor hem zelf een vergoeding zal wezen voor veel miskenning van andere zijde, maar die ook streelend is voor de Hoogeschool, welke hij zoovele jaren en met zooveel trouw heeft gediend.

Te meer verblijdt ons deze benoeming, omdat waar de arbeid van Prof. Fabius in Amsterdam's Gemeenteraad en de Provinciale Staten van Noord-Holland was afgeloopen, thans een nieuw arbeidsveld op politiek gebied zich voor hem ontsluit, waardoor hij zijne rijke gaven wederom kan stellen in dienst van het vaderland.

Amsterdam zal wel veel verliezen door het vertrek van Prof. Fabius, die zich nu weldra metterwoon in 's-Gravenhage vestigen zal. Maar hoezeer we dit betreuren, toch begrijpen we, dat Prof. Fabius niet aarzelde deze koninklijke roeping op te volgen. En onze hartelijke wensch is, dat hij nog vele jaren in dit hooge staatsambt werkzaam moge zijn tot heil van ons land en volk.

Verdwijnende Kerken.

Uit twee provinciën van ons land komt het bericht, dat van een Gereformeerde Kerk het verzoek tot de Classis is uitgegaan om het daar bestaande instituut der Kerk op te heffen, aangezien het aantal leden te klein was geworden om een zelfstandige Kerk te vormen. De leden der gemeente zouden dan bij een andere naburige Kerk worden ingedeeld.

Kerkrechtelijk bestaat hiertegen op zich zelf geen bezwaar. Voetius noemt onder de hoedanigheden der plaatselijke Kerk ook hare dissolubilitas, d.w.z. hare ontbindbaarheid. Wanneer door vertrek van alle leden of door andere oorzaken een Kerk zoo klein wordt, dat er geen Kerkeraad meer gekozen kan worden, dan kan het niet anders of zulk een Kerk moet voor ontbonden worden verklaard. De belofte van Christus, dat de poorten der hel de Kerk nooit zullen overweldigen, geldt wel van de Kerk als geheel, maar niet van de plaatselijke Kerk. Tal van plaatselijke Kerken in het Oosten, die eens een bloeiend bestaan leidden, zijn nu geheel verdwenen door het Mohamedanisme. En dan toch zulke imaginaire Kerken nog in stand te willen houden en daarvoor zelfs ambtsdragers aan te stellen, zooals de Roomsche Kerk doet, is in strijd met de werkelijkheid. Het Gereformeerde Kerkrecht heeft daarom steeds de mogelijkheid van kerk-ontbinding erkend. Waar geen geloovige leden der Kerk meer zijn of hun aantal al te gering wordt, houdt de Kerk ook op te bestaan.

Maar hoezeer we deze mogelijkheid erkennen en daarom ook geen critiek willen oefenen op het besluit dier Classis, die reeds op zulk een verzoek inging, toch mag wel ernstig gewaarschuwd worden, om niet te spoedig tot zulk een Kerk-ontbinding over te gaan. Waar de Kerk van Christus plaatselijk tot openbaring gebracht is, is het zeker van belang, dat zulk een Kerkinstituut niet zonder zeer gewichtige redenen wordt opgeheven. Op de Veluwe heeft men na de Reformatie in de 16e eeuw tal van Kerken gehad, waar het aantal geloovigen zoo klein was, dat er zelfs geen ouderling of diaken kon gekozen worden, en evenzoo was dit het geval, toen Noord-Brabant en Limburg bij de Vereenigde Provinciën werden gevoegd en men ook in deze Roomsche streken poogde de Gereformeerde Kerk op te richten. Toch is het wel gebleken, dat men wijs deed ook aan deze zeer zwakke Kerken haar zelfstandig bestaan te laten, omdat, waar eenmaal zulk een zelfstandig kerkinstituut bestaat, ook de mogelijkheid is van uitbreiding en wasdom. Heft men het zelfstandig bestaan van zulk een Kerk op en deelt men de geloovigen bij een naburige Kerk in, dan verzwakt daardoor het besef, dat men op elke plaats een zelfstandige openbaring der Kerk behoort te hebben. Veel beter is het dan ook, om wanneer zulk een Kerk zoo zwak is geworden, dat zij moeilijk op eigen beenen meer staan kan, haar met een naburige Kerk te combineeren, of anders haar onder de zorg en het toezicht van een naburige Kerk te stellen. Anders dreigt het gevaar, dat tal van zwakkere Kerken, die zelf niet in staat zijn een Dienaar te beroepen, zich evenzoo tot de Classis zullen wenden, met verzoek om ontbonden te worden. En daarmede zou de prikkel om op elke plaats een zelfstandige Kerk te hebben, verdwijnen.

Verslag van Curatoren der Theologische School.

Aan de Gereformeerde Kerken is toegezonden het verslag van de handelingen der negen-en-zeventigste vergadering van de Curatoren der Theologische School.

Uit dit verslag blijkt, dat ook dit jaar de toestand der Theologische School onzer Kerken in elk opzicht stof tot danken opleverde. Het aantal studenten nam ook dit jaar belangrijk toe; het klom van 48 tot 58, waarvan 13 voor het eerst waren ingeschreven. De colleges werden trouw bezocht en de examina gaven blijk, dat over het algemeen met ijver werd gestudeerd. Tucht behoefde er niet geoefend te worden. Slechts een van de studenten werd door de ernstige ziekte, die ten vorigen jare ons land teisterde, weggenomen.

In verband met sommige onrustbarende verschijnselen, die zich voordeden in den kring van de N. C. S. V. in den lande, achtte het College van Hoogleeraren noodig te besluiten, dat voortaan in het gebouw van de Theologische School alleen Gereformeerde sprekers mogen optreden.

Over de verbouwing der School, waartoe reeds de Synode van Rotterdam Curatoren machtiging verleende, werd ernstig beraadslaagd, maar een definitief besluit desaangaande werd nog niet genomen.

Ook het financieele verslag wijst op den bloeienden toestand waarin de School zich bevindt. Niettegenstaande de uitgaven belangrijk stegen, hoofdzakelijk ten gevolge van de duurtetoeslagen, sloot de balans toch met een batig saldo van f 6788.65. Ten deele is dit daaraan te danken, dat het toenemend aantal studenten ook de posten van College- en Examengelden heeft doen stijgen, maar vooral daaraan, dat het bedrag der collecten met f 3082.57 is gestegen. Zooals het verslag opmerkt, bedroegen de collecten in het laatste jaar vóór den oorlog f 20.901.42½ en zijn wij nu geklommen tot f 30.467.55, dus in deze vijf jaar met bijna f 10.000. Wel een bewijs, hoezeer de offervaardigheid onzer Kerken gestegen is.

Voor den arbeid aan de *Bazuin* werd weder als hoofdredacteur aangewezen Prof. Dr. Bouwman en als secundus Prof. Dr. Honig. Het aantal abonne's is gestegen tot 648, maar de abonnementsgelden dekten de uitgaven nog altoos niet, hoe gering ook de honoraria zijn, die aan de redacteuren werden toegekend.

Onze Gereformeerde Studenten.

Nu het oogenblik weer is aangebroken, dat tal van jonge mannen en jonge vrouwen zich aan de verschillende Universiteiten in ons vaderland als student zullen laten inschrijven, is het zeker niet overbodig hen nogmaals te wijzen op het belang, dat zij daar niet op zich zelf blijven staan, maar zich aansluiten bij de Gereformeerde Studentenvereenigingen S. S. R. en E. Q. E. V. Prof. Noordtzij heeft op verzoek van de Uniebesturen dezer studententenvereenigingen een warm woord van aanbeveling geschreven dat we hier overnemen:

De Uniebesturen aan onze Rijksuniversiteiten, S. S. R. en E. Q. E. V. verzoeken mij met een enkel woord de aandacht van die Gereformeerde ouders, wier zonen of dochteren zich straks als student(e) zullen laten inschrijven, op haar bestaan te vestigen. Daartoe dwingt haar de ervaring, dat anders meerdere zonen en dochteren van Gereformeerden huize aan de Universiteit komen, die zelfs niet weten, dat een breede kring niets liever wil dan een plaatsje te geven aan de jongeren.

Dit bewijst weer eens hoe weinig meerdere Gereformeerde ouders doordrongen zijn van de noodzakelijkheid om ook in dit opzicht voor hun zonen en dochteren te doen wat ze kunnen om hen bij de Gereformeerde waarheid te behouden. Eerst wanneer verkeerde invloeden zich krachtig doen gelden, komt men in beweging, maar vergeet, dat men zich daartegen niet gewapend heeft, toen het nog tijd was. En dan wijt men 't aan alles en nog wat en meent zelf vrij uit te gaan.

Dat is toch inderdaad niet anders dan zelfbedrog.

Zoodra de student(e) zijn (haar) intrede doet in de studentenwereld, is het van zoo groot gewicht, dat er op gelet wordt bij welken kring hij (zij) zich aansluit. Waarom zoekt men 't toch altijd weer bij kringen, die vijandig staan tegenover onze levens- en wereldbeschouwing? Men volge toch 't voorbeeld, door de kringen der wereld gegeven: het zoeken van aansluiting bij gelijkgezinden. Niet om daarmede de problemen buiten te sluiten. Dat kan toch niet, al zou men het willen. Die dringen zich van alle zijden op en roepen om antwoord. Maar het is van zoo onberekenbaar belang gemeenschappelijk naar de oplossing daarvan te zoeken en dat te doen met gelijkgezinden.

Daarom ook in dezen de oude traagheid afgelegd en niet gerust vóór men zijn zoon of dochter een plaats heeft zien innemen in de Gode zij dank steeds wassende rijen van hen, die onder de banier van S. S. R. of E. Q. E. V. zich scharen.

Van degenen die aan deze aanbeveling, die ook wij van harte steunen, gevolg willen geven, laten we hier de adressen volgen, waar zij zich aan te melden hebben:

Nadere inlichtingen en aanvragen voor lidmaatschap: Voor E. Q. E. V. bij: mej. D. Boswijk, Oosterhaven Z 26, Groningen.

Voor S. S. R.: te Amsterdam bij: W. L. Wolff, Fred. Hendrikstraat 98; J. H. v. d. Bend, Sarphatipark 32; te Leiden bij: J. Roorda, Hoogracht 36; F. M. Penning, Nassaustraat 42; te Utrecht bij: P. C. M. v. d. Velde, Floris Heermaelestr. 26 bis; J. Oonk MJz., Grietstraat 4; te Delft bij: J. Bergman, Delfgauwscheweg 69; Joh. C. Stans, Nieuwe'aan 48; te Groningen bij: J. Berg, Joz. Israelstraat 95a; F. B. Veldstra, Schoolholm no. 8; te Rotterdam bij: O. v. d. Kam, Hollanderstr. 11; Den Haag: J. H. Allaart, Cl. de Vriezel. 149b en bij: J. Oonk M.Jz. ab-actis II, Hoofdstraat 146, Apeldoorn.

De zilveren koorde.

De voorslag van den Minister van Financien om aan de predikanten, pastoors en rabbijnen, die een jaarwedde van het Rijk ontvangen een duurtetoeslag van *f* 100 te geven, heeft, zooals te begrijpen is, niet alleen in de Tweede Kamer critiek uitgelokt, maar ook tot protest in onze Kerken aanleiding gegeven. Het adres, dat de Classis Harderwijk aan de Tweede Kamer zond, is in het voorgaand nummer van de *Heraut* afgedrukt, en de argumenten, die tegen dezen voorslag zijn aangevoerd, zijn onzen lezers dus bekend. Ook in de Tweede Kamer waren verschillende leden, zooals uit het voorloopig verslag blijkt, die zulke bezwaren hadden. Sommige leden meenden, dat het niet op den weg van het Rijk lag, doch op dien van de Kerkgenootschappen, om de bedienaren van den Godsdienst met het oog op de duurte der tijden geldelijk tegemoet te komen; anderen, dat wanneer het Rijk zulk een uitkeering wilde doen, niet alleen de door het Rijk bezoldigde, maar ook de overige predikanten een duurteuitkeering behoorden te ontvangen.

Het antwoord, dat de Minister op deze beide bezwaren gaf, schijnt ons meer handig dan afdoende. Wat het eerste bezwaar betreft, verwijst hij naar hetgeen anderen daarentegen hadden aangevoerd, en wat het tweede bezwaar betreft, merkt hij op, dat duurtetoeslag alleen gegeven kan worden, waar het Rijk een jaarwedde geeft, maar niet, waar zulk een jaarwedde niet genoten wordt. Het hoofbezwaar, dat deze duurtetoeslagen uit 's Lands penningen komen moeten, die door jeder moeten worden opgebracht in de belastingen, en dat deze gelden alleen aan enkelen ten goede komen, maar niet aan alle »bedienaren van den godsdienst", wordt blijkbaar niet door hem gevoeld.

Of liever, de Minister heeft, zooals hij het zelf uitdrukt, bij dit wetsontwerp zich gesteld op den grondslag van den *bestaanden toestand* en alleen daarmede rekening gehouden, dat waar het Rijk alle tractementen verhoogt, met het oog op de waardevermindering van het geld, het dan ook billijk is, dat dit evenzeer geschiedt voor de predikanten en andere geestelijken, die een rijkstractement ontvangen. Alleen schijnt ons op dit standpunt een duurtetoeslag van f 100 al zeer weinig, daar de geldswaarde met de helft verminderd is.

Toch meene men daarom niet, dat de Minister, al doet hij deze concessie aan de practijk, aan het beginsel, door ons Gereformeerden voorgestaan, ontrouw zou zijn geworden. In het voorloopig verslag was ook de vraag gesteld, hoe de Regeering dacht over „losmaking van de zilveren koorde". Op deze vraag nu antwoordde de Minister, dat het denkbeeld om aan te sturen op verbreking van den financieelen band tusschen Kerk en Staat onder voor beide partijen billijke voorwaarden, naar de meening der Regeering, gezette overweging verdient. Zelfs ging de Minister nog verder en verklaarde, hij dat het zijn voornemen is de kerkelijke besturen van de verschillende kerkgenootschappen voor te stellen, dit plan met hem te bespreken.

Al is deze verklaring nog zeer voorzichtig gesteld, toch blijkt er uit, dat de Regeering harerzijds wel bereid zou wezen, om tot een definitieve afrekening met de Kerken over te gaan. En het zou zeker een stap in de goede richting wezen, wanneer de Minister met de besturen of vertegenwoordigende lichamen van de verschillende Kerken dit onderwerp ernstig besprak. Juist deze duurtetoeslag heeft opnieuw bewezen, hoe de Staat door dezen financieelen band te handhaven zich in allerlei moei-